

PRZEDMIOTOWY SYSTEM OCENIANIA

Wiedza o społeczeństwie (wos) – klasa VIII

I. Przedmiotowy system oceniania został skonstruowany w oparciu o następujące dokumenty:

1. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 16 sierpnia 2017 r. (z późniejszymi zmianami) w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy.
2. Zasady Wewnątrzszkolnego Oceniania.
3. Podstawa programowa – WOS – klasy VIII
4. Program nauczania wiedzy o społeczeństwie w klasie 8 szkoły podstawowej:
„Dziś i jutro” autorstwa Barbary Furman.

II. Przedmiotowy System Oceniania z wiedzy o społeczeństwie jest zgodny z Zasadami Wewnątrzszkolnego Oceniania w Szkole Podstawowej nr 5 im. Władysława Broniewskiego w Białogardzie.

III. W rozporządzeniu zostały określone treści nauczania (wymagania szczegółowe).
Szczegółowe propozycje tematów, zawarte są w ramowych planach nauczania dla klasy VIII.

IV. Oceniane formy aktywności

1. Uczniowie będą oceniani 4 razy w pierwszym i 4 razy w drugim śródroczu systemem punktowym, czyli według jasno określonych norm dla każdej wykonywanej pracy:

- po 2 testy /od 0 do 10 punktów za każdy/

-1 kartkówka /od 0 do 6 punktów za każdą/

- inna forma / od 0 do 4 punktów za każdą/.

2. Dodatkowo w każdym śródroczu będzie można zdobyć najwyżej 3 razy po 1 punkcie za aktywność , praca lekcji, odpowiedź, za udział w konkursach, projekcie, grupowym, pracy dodatkowej – wykonanie dodatkowych trudniejszych zadań.

3. Wszystkie prace uczniów pisemne uczniów po sprawdzeniu i ocenieniu są im zwracane.

4. Sposób i zakres poprawiania ocen oraz uzupełnianie zaległych z powodu nieobecności prac ocenianych regulują ogólne przepisy Zasad Wewnątrzszkolnego Oceniania. Jeśli ocena z testu nie zadowoli ucznia, to może ją poprawić w terminie uzgodnionym z nauczycielem /nie dłuższym jednak niż dwa tygodnie po otrzymaniu informacji o ocenie/. Z poprawy nie można otrzymać więcej niż 9 punktów. Bieżące zaległości wynikłe z powodu nieobecności lub innych powodów uczeń jest zobowiązany po uzgodnieniu z nauczycielem

jak najszybciej nadrobić. Jeśli uczeń nie uzupełni zaległości z prac obowiązkowych otrzymuje 0 pkt.

5. W każdym śródroczu można zdobyć maksymalnie 30 punktów. Na koniec śródrocza i koniec roku zdobyta suma punktów będzie przeliczana na ocenę cyfrową według następujących kryteriów:

- za mniej niż 9 punktów ocena niedostateczna
- od 9 do 15 punktów ocena dopuszczająca
- od 15 do 21 punktów ocena dostateczna
- od 21 do 26 punktów ocena dobra
- od 26 do 30 punktów ocena bardzo dobra

- powyżej 30 punktów lub uczeń, który spełnia warunki na ocenę bardzo dobrą i dodatkowo samodzielnie i twórczo rozwiązuje złożone problemy o wysokim stopniu trudności, czego potwierdzeniem są osiągnięcia /I miejsce/ w konkursach szkolnych lub /I-III miejsce/ w pozaszkolnych ocena celująca,

(Ocena roczna wynika z sumy wszystkich otrzymanych punktów w roku szkolnym podzielona przez dwa).

6. W wyjątkowych przypadkach uczniowie, którzy z usprawiedliwionych powodów nie uzyskali punktów z testu lub innych form ich ocena śródroczna i roczna będzie przeliczana procentowo według następujących kryteriów:

- za mniej niż 30 % zdobytych punktów ocena niedostateczna
- 30 % - 50 % zdobytych punktów ocena dopuszczająca
- 50 % - 70 % zdobytych punktów ocena dostateczna
- 70 % - 87 % zdobytych punktów ocena dobra
- 87 % - 100 % zdobytych punktów ocena bardzo dobra

| Temat | Wymagania na poszczególne oceny | | | | |
|----------------------------------|--|---|---|--|---|
| | Dopuszczająca [2] | Dostateczna [3] | Dobra [4] | Bardzo dobra [5] | Celująca [6] |
| | Uczeń potrafi: | | | | |
| Człowiek w społeczeństwie | - wymienić podstawowe potrzeby człowieka; - wymienić osoby [podmioty, | - wymienić podstawowe kategorie potrzeb człowieka; - podać przykłady | - dopasować wskazane potrzeby do właściwych kategorii; - wyjaśnić, na czym | - dostrzec i przedstawić zależności pomiędzy procesem zaspokajania potrzeb a | - przewidzieć konsekwencje braku zaspokojenia poszczególnych potrzeb człowieka; |

| | | | | | |
|--|--|---|--|--|---|
| | <p>instytucje], które mają wpływ na rozwój młodego człowieka;</p> <p>- podać przykłady ról społecznych;</p> <p>- podać przykłady norm społecznych.</p> | <p>oddziaływani a rodziny, szkoły i rówieśnikó w na postawy i zachowania jednostki;</p> <p>- wymienić podstawowe społeczne oczekiwania wynikające z pełnienia roli dziecka i ucznia;</p> <p>- podać przykłady norm społecznych obowiązujący ch w wybranych społecznościach, np. w rodzinie, szkole.</p> | <p>polega różnica pomiędzy potrzebami naturalnymi a społecznymi człowieka;</p> <p>- wyjaśnić znaczenie słowa <i>socjalizacja</i>;</p> <p>- wyjaśnić, jaką rolę w procesie socjalizacji odgrywa rodzina;</p> <p>- porównać społeczne oczekiwania dotyczące pełnienia roli dziecka i rodzica oraz ucznia i nauczyciela;</p> <p>- podać przykłady konfliktu ról społecznych ;</p> <p>- wymienić podstawowe kategorie norm społecznych .</p> | <p>rozwojem człowieka;</p> <p>- przedstawić czynniki mające wpływ na samoocenę człowieka;</p> <p>- rozpoznać i dopasować wskazane normy społeczne do właściwych kategorii;</p> <p>- przedstawić pozytywne i negatywne wzorce zachowań funkcjonujące w swoim środowisku rówieśniczym;</p> <p>- dokonać autorefleksji , wskazać swoje mocne i słabe strony;</p> <p>- na wybranych przykładach [tekst, ilustracja] dostrzec konflikt ról społecznych ;</p> <p>- wskazać</p> | <p>- wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy normami formalnymi a nieformalnymi;</p> <p>- na wybranych przykładach dokonać analizy sytuacji, w której dochodzi do konfliktu ról społecznych [wskazać przyczyny, konsekwencje, sposoby rozwiązania problemu];</p> <p>- przedstawić problem przestrzegania norm społecznych w swoim środowisku [ocena zjawiska, dostrzeganie problemów i zagrożeń, wskazywanie przyczyn i konsekwencji].</p> |
|--|--|---|--|--|---|

| | | | | | |
|------------------------|--|---|--|--|--|
| | | | | przyczyny i skutki nieprzestrzegania przez jednostkę norm społecznych | |
| Grupy społeczne | <ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady grup społecznych; - podać przykłady konfliktów społecznych; - wymienić podstawowe sposoby rozwiązywania konfliktów w grupie rówieśniczej i w szkole. | <ul style="list-style-type: none"> - wymienić podstawowe cechy grup społecznych; - określić, jakim rodzajem grupy jest grupa koleżeńska; - wymienić grupy społeczne, do których należy; - wymienić typowe konflikty występujące w szkole i grupie rówieśniczej; - podać przykłady postaw/zachowań jednostek wobec konfliktu; - wymienić podstawowe sposoby rozwiązywania konfliktów | <ul style="list-style-type: none"> - rozpoznać poszczególne rodzaje grup społecznych ; - wskazać cechy grupy nastawionej na realizację zadania, typowego dla społeczności uczniowskiej; - podać przykłady korzyści i zagrożeń wynikających z bycia w grupie; - podać przykłady zasad efektywnej współpracy; - wskazać dobre i złe strony poszczególnych postaw wobec konfliktu; | <ul style="list-style-type: none"> - dopasować właściwe cechy do podanych grup społecznych ; - rozpoznać sytuacje, w których łamane są zasady efektywnej współpracy w grupie; - porównać konsekwencje przyjęcia określonych postaw wobec sytuacji konfliktowej dla jednostki i społeczeństwa; - porównać różne sposoby rozwiązywania konfliktów, wskazać ich dobre i złe strony; | <ul style="list-style-type: none"> - porównać cechy grup nastawionych na realizację różnych typów zadań; - dokonać analizy konkretnej sytuacji konfliktowej [wskazać strony konfliktu, przejawy, przyczyny i konsekwencje społeczne konfliktu; zaproponować sposoby rozwiązania konfliktu, uzasadnić wybór sposobu rozwiązania konfliktu]. |

| | | | | | |
|--------------------------------------|---|--|--|---|--|
| | | społecznych. | <ul style="list-style-type: none"> - rozpoznać typowe sposoby rozwiązywania konfliktów; - wymienić warunki prowadzenia skutecznych negocjacji. | <ul style="list-style-type: none"> - uzasadnić wybór metody rozwiązywania konfliktu społecznego | |
| Komunikacja i autoprezentacja | <ul style="list-style-type: none"> - wymienić podstawowe zasady skutecznej komunikacji; - odróżnić nadawcę od odbiorcy komunikatu; - podać przykłady sytuacji, w których młody człowiek powinien zachować się asertywnie [zachować dystans, sprzeciwić się]. | <ul style="list-style-type: none"> - wymienić podstawowe rodzaje komunikacji; - podać przykłady komunikatów niewerbalnych; - wymienić czynniki utrudniające wystąpienia publiczne; - wymienić podstawowe cechy postawy asertywnej. | <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, czym różni się przekaz werbalny od niewerbalnego; - wyjaśnić, jaką rolę pełni komunikacja niewerbalna; - określić nadawcę i odbiorcę przedstawionego komunikatu; - wymienić zasady, których należy przestrzegać w wystąpieniach publicznych; - zastosować zasady skutecznej komunikacji, np. | <ul style="list-style-type: none"> - odczytać znaczenie i rolę komunikatów w niewerbalnych w zaprezentowanych wystąpieniach publicznych; - zastosować wybrane komunikaty niewerbalne w wystąpieniu publicznym; - wyjaśnić, czym się różni debata od dyskusji; - dostrzec i opisać przykłady łamania zasad dobrej komunikacji; | <ul style="list-style-type: none"> - dokonać krytycznej analizy przekazu informacyjnego, np. reklamy [wykorzystane środki perswazyjne, przejawy i sposoby manipulacji, wykorzystane komunikaty niewerbalne]; - dokonać krytycznej analizy postaw uznawanych za asertywne pod kątem przestrzegania zasad asertywności; - zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] akcję społeczną propagującą postawy |

| | | | | | |
|-----------------------|---|---|---|---|--|
| | | | <p>w wystąpieniu na forum klasy;</p> <p>- rozpoznać postawy asertywne oraz postawy uległości, agresji i manipulacji.</p> | <p>- wyjaśnić, czym się różni postawa asertywna od postaw: uległości, agresji i manipulacji.</p> <p>- stosować w praktyce warunki asertywności.</p> | <p>asertywne i zasady asertywności.</p> |
| Życie rodzinne | <p>- podać przykłady więzi łączących członków rodziny;</p> <p>- wymienić podstawowe oczekiwania społeczne wobec poszczególnych członków rodziny [dzieci, rodziców].</p> | <p>- wymienić cechy rodziny jako grupy społecznej;</p> <p>- wymienić potrzeby młodych ludzi, które zaspokajają rodzina;</p> <p>- wymienić rodzaje współczesnych rodzin;</p> <p>- wymienić podstawowe prawa i obowiązki dziecka w rodzinie;</p> <p>- wymienić podstawowe wartości kształtujące życie rodzinne;</p> | <p>- wyjaśnić, w jaki sposób rodzina przyczynia się do zaspokajania potrzeb człowieka;</p> <p>- podać nazwy poszczególnych funkcji rodziny;</p> <p>- porównać cechy różnych typów rodzin / rozpoznać poszczególne typy rodziny;</p> <p>- wymienić czynniki sprzyjające zacieśnianiu więzi rodzinnych;</p> | <p>- wskazywać przykłady [rozpoznać sytuacje] realizacji przez rodzinę poszczególnych funkcji;</p> <p>- rozpoznawać sytuacje nieprawidłowego realizowania przez rodzinę swoich funkcji;</p> <p>- wyjaśnić, jak na poszczególnych etapach życia jednostki, zmienia się rola rodziny w procesie</p> | <p>- zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] działanie [projekt społeczny] propagujący na terenie szkoły lub społeczności lokalnej wybrane wartości kształtujące życie rodzinne;</p> <p>- zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] działanie propagujące wiedzę na temat instytucji wspierających rodzinę i form pomocy rodzinie.</p> |

| | | | | | |
|-------------------------|---|--|---|---|--|
| | | <ul style="list-style-type: none"> - wymienić podstawowe problemy zagrażające prawidłowemu funkcjonowaniu współczesnych polskich rodzin. | <ul style="list-style-type: none"> - wymienić instytucje wspierające rodziny w realizacji swoich funkcji oraz formy pomocy rodzinie. | <p>socjalizacji;</p> <ul style="list-style-type: none"> - wskazać zależności pomiędzy systemem wartości a zasadami funkcjonowania rodziny. | |
| Edukacja i praca | <ul style="list-style-type: none"> - wymienić podstawowe zadania szkoły, - wymienić poszczególne typy szkół tworzących strukturę szkolną w Polsce, - wymienić podstawowe prawa i obowiązki uczniów, - wymienić osoby, u których może szukać pomocy, w przypadku naruszenia praw ucznia. | <ul style="list-style-type: none"> - wymienić funkcje, które pełni szkoła, - odczytać ze schematu podstawowe informacje dotyczące struktury polskiego szkolnictwa, - przedstawić różne warianty kontynuowania edukacji po ukończeniu szkoły podstawowej; - określić, kto tworzy samorząd szkolny, - wymienić formy organizacji życia szkolnego. | <ul style="list-style-type: none"> - wymienić działania za pomocą, których szkoła realizuje poszczególne funkcje; - przedstawić wady i zalety wyboru poszczególnych wariantów dalszej edukacji; - zaplanować swoją dalszą edukację pod kątem przyszłej aktywności zawodowej [preferencji zawodowych]; - scharakteryzować poszczególne | <ul style="list-style-type: none"> - zhierarchizować funkcje szkoły, - określić, jaki wpływ na rozwój i przyszłość młodego człowieka wywiera szkoła; - wyjaśnić, jakich umiejętności oczekuje współczesny rynek pracy; - wymienić czynniki umożliwiające odniesienie sukcesu edukacyjnego i zawodowego; - ocenić pracę samorządu szkolnego / podejmowa | <ul style="list-style-type: none"> - zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] działanie propagujące ideę samorządności uczniowskiej; - zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] działanie informujące społeczność szkolną, o sposobach dochodzenia swoich praw w szkole. |

| | | | | | |
|--|--|--|--|--|--|
| | | | <p>e formy życia szkolnego [organizacja, zadania, formy działania],</p> <p>- rozpoznać przypadki naruszenia praw ucznia.</p> | <p>ne przez niego działania i formy pracy;</p> <p>- ocenić i uzasadnić swoją aktywność [pracę] w ramach samorządu szkolnego.</p> | |
|--|--|--|--|--|--|

| | | | | | |
|-----------------------------|--|--|---|--|--|
| Ekonomia na co dzień | <p>- odróżnić dochody rodziny od wydatków;</p> <p>- wymienić podstawowe wydatki i źródła dochodów typowego gospodarstwa domowego;</p> <p>- wymienić podstawowe prawa przysługujące konsumentowi.</p> | <p>- wymienić podstawowe zasady konstruowania budżetu domowego;</p> <p>- wymienić rodzaje źródeł dochodów gospodarstwa domowego;</p> <p>- wymienić podstawowe zasady prawidłowo skonstruowanego budżetu domowego;</p> <p>- podać przykłady łamania praw konsumenta;</p> <p>- wypełnić typowy formularz reklamacyjny.</p> | <p>- ocenić [uzasadnić ocenę], czy zaprezentowany budżet gospodarstwa domowego jest prawidłowo skonstruowany;</p> <p>- wymienić przyczyny powstawania deficytu w budżecie domowym;</p> <p>- opisać strukturę typowego budżetu domowego;</p> <p>- napisać reklamację;</p> <p>- wymienić instytucje chroniące prawa</p> | <p>- zaprojektować działania służące ograniczeniu wydatków budżetu domowego;</p> <p>- wyjaśnić, jak przestrzeganie zasad świadomego konsumenta wpływa na funkcjonowanie gospodarstwa domowego.</p> | <p>- na wybranych przykładach ocenić ofertę handlową [przydatność w gospodarstwie domowym, jakość, cena, konkurencyjność].</p> |
|-----------------------------|--|--|---|--|--|

| | | | | | |
|--|---|---|--|--|---|
| | | | <p>konsumenta;</p> <p>- wymienić podstawowe zasady, którymi powinien kierować się świadomy konsument.</p> | | |
| | | | | | |
| <p>Czym są prawa człowieka?</p> | <p>- podać przykłady praw przysługujących dzieciom;</p> <p>- podać przykłady praw i wolności człowieka;</p> | <p>- wymienić główne funkcje praw i wolności człowieka;</p> <p>- podać, kto i kiedy uchwalił <i>Powszechną Deklarację Praw Człowieka</i>;</p> <p>- podać, kto i kiedy uchwalił <i>Konwencję Praw Dziecka</i>;</p> <p>- podać przykłady łamania praw dziecka;</p> <p>- podać przykłady działań podejmowanych przez UNICEF.</p> | <p>- wymienić cechy praw i wolności człowieka;</p> <p>- wyjaśnić, na czym polega szczególnie znaczenie <i>Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka</i>;</p> <p>- wymienić prawa zawarte w <i>Konwencji Praw Dziecka</i>;</p> <p>- rozwinąć skrót UNICEF</p> | <p>- przedstawić historię koncepcji praw i wolności człowieka;</p> <p>- wyjaśnić, znaczenie poszczególnych cech praw i wolności człowieka.</p> | <p>- wyjaśnić, w jaki sposób młodzi ludzie mogą włączyć się w działania prowadzone przez UNICEF;</p> <p>- zaprezentować * wybraną formę aktywności UNICEFU.</p> |
| <p>Katalog praw człowieka</p> | <p>- wymienić przykłady konstytucyjnych praw i wolności</p> | <p>- podać przykłady praw pierwszej, drugiej i</p> | <p>- wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy</p> | <p>- wyjaśnić, jaką rolę w państwie demokratycznym</p> | <p>- zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział]</p> |

| | | | | | |
|-------------------------------|--|--|---|---|--|
| | człowieka. | trzeciej generacji; - podać przykłady praw i wolności osobistych, politycznych oraz socjalnych, kulturalnych i ekonomicznych zagwarantowanych w Konstytucji RP; | prawami pierwszej, drugiej i trzeciej generacji; - rozpoznać przykłady łamania praw i wolności człowieka; - uzasadnić konieczność funkcjonowania systemu ochrony praw i wolności człowieka. | odgrywa system ochrony praw człowieka. | kampanię społeczną propagującą ideę ochrony praw i wolności człowieka. |
| Ochrona praw człowieka | - podać przykłady łamania praw człowieka we współczesnym świecie; - wymienić instytucje chroniące prawa człowieka w Polsce. | - podać przykłady spraw, z którymi można zwrócić się do Rzecznika Praw Obywatelskich i Rzecznika Praw Dziecka; - podać przykłady organizacji międzynarodowych zajmujących się ochroną praw i wolności człowieka; - podać | - przedstawić zagrożenia wynikające z łamania praw i wolności człowieka; - wymienić przyczyny łamania praw człowieka; - wyszukać w mediach opisy sytuacji, w których łamane są prawa człowieka. | - porównać poziom przestrzegania praw człowieka w państwach globalnego Południa i globalnej Północy; - ocenić [uzasadnić] poziom przestrzegania praw człowieka w Polsce. | - przedstawić i ocenić poziom przestrzegania i ochrony praw i wolności człowieka w wybranym państwie świata; - zaprezentować * działalność wybranej organizacji międzynarodowej na rzecz ochrony praw i wolności człowieka. |

| | | | | | |
|----------------------------------|---|--|---|---|---|
| | | przykłady działań podejmowanych przez Międzynarodowy Czerwony Krzyż. | | | |
| Bezpieczeństwo nieletnich | <ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady zagrożeń wynikających z korzystania z cyberprzestrzeni; - podać przykłady pozytywnego i negatywnego wykorzystania internetu przez młodych ludzi. | <ul style="list-style-type: none"> - określić, kogo w świetle polskiego prawa, nazywamy nieletnim; - wymienić podstawowe zasady odpowiedzialności prawnej nieletnich; - wymienić korzyści i zagrożenia wynikające z korzystania z internetu - wskazać formy cyberprzemocy. | <ul style="list-style-type: none"> - określić podstawowe zasady bezpiecznego korzystania z internetu; - przedstawić wady i zalety aktywności na forach społecznościowych. | <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, jak skutecznie można się chronić przed zagrożeniem cyberprzemocą | <ul style="list-style-type: none"> - zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] działanie na rzecz promowania wśród rówieśników zasad prawidłowego korzystania z internetu. |
| Służby ochrony prawa | <ul style="list-style-type: none"> - wymienić przykłady działań policji; - podać przykłady, innych niż policja, służb porządkowych w Polsce, - podać przykłady | <ul style="list-style-type: none"> - wymienić główne zadania policji; - wymienić główne prawa przysługujące policjantom; - wymienić prawa | <ul style="list-style-type: none"> - wymienić zadania poszczególnych służb mundurowych w Polsce; - wymienić główne prawa przysługujące ofiarom | <ul style="list-style-type: none"> - uzasadnić konieczność reagowania w przypadku występowania przemocy domowej, przemocy rówieśniczej ; | <ul style="list-style-type: none"> - zaplanować działanie [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] propagujące konieczność [skuteczne formy] przeciwdziałania przemocy |

| | | | | | |
|----------------------------|--|---|--|--|---|
| | działań straży miejskiej. | przysługujące nieletnim w kontakcie z policjantem ; - wymienić rodzaje służ mundurowych w Polsce. - odszukać informacje o prawach przysługujących ofiarom przestępstwa, świadkom i oskarżonym . | przestępstwa , świadkom i oskarżonym ; -uzasadnić konieczność znajomości przysługujących nam praw; - wyjaśnić, gdzie należy szukać pomocy w przypadku występowania przemocy domowej | - zinterpretować przepisy prawa dotyczące działania służ porządkowych. | domowej [przemocy w grupie rówieśniczej / przemocy w szkole]. |
| | | | | | |
| Czym jest samorząd? | - określić, kto tworzy samorząd uczniowski; - podać przykłady działań samorządu uczniowskiego; - wymienić podstawowe jednostki podziału terytorialnego państwa polskiego; - określić, w której gminie, powiecie i województwie mieszka. | - wymienić rodzaje samorządów działających w Polsce; - podać przykłady samorządów zawodowych; - podać przykłady działań samorządu terytorialnego; - odszukać na mapie województwo, w którym mieszka; | - wyjaśnić, w jakim celu tworzone są samorządy zawodowe; - wyjaśnić, w czym przejawia się zasada decentralizacji władzy publicznej w Polsce; - wymienić organy samorządów terytorialnych w Polsce; - określić, jaki charakter | - uzasadnić konieczność , zaangażowania się w życie lokalnej społeczności ; - wyjaśnić, jaką rolę w państwie demokratycznym odgrywa samorząd terytorialny; - wyjaśnić, czym się różni gmina wiejska, od gminy miejsko- | - zaprezentować * swoją gminę: historię, symbole, tradycje oraz miejsca i osoby, które odegrały szczególną rolę w jej dziejach; - zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] działanie na rzecz swojej społeczności lokalnej. |

| | | | | | |
|---|---|--|--|---|--|
| | | <ul style="list-style-type: none"> - rozpoznać herb miejscowości , w której mieszka; - odszukać informacje na temat osób pełniących najważniejsze funkcje w swojej gminie. | <ul style="list-style-type: none"> ma gmina, w której mieszka; - rozpoznać herb województwa, w którym mieszka; - podać imiona i nazwiska osób pełniących aktualnie najważniejsze funkcje w swojej gminie. | <ul style="list-style-type: none"> wiejskiej i miejskiej; - wymienić organy państwa, które mogą ingerować [kontrolować] działania władz samorządowych. | |
| Gmina – podstawowa jednostka samorządu | <ul style="list-style-type: none"> - wymienić organy gminy, w której mieszka; - podać przykłady spraw załatwianych w urzędzie gminy; - określić, gdzie znajduje się urząd gminy, w której mieszka. | <ul style="list-style-type: none"> - wymienić podstawowe zadania gminy; - odróżnić organy uchwałodawcze od organów wykonawczych gminy; - podać sposób wyłaniania władz gminy; - podać przykłady spraw rozstrzyganych w referendum gminnym. | <ul style="list-style-type: none"> - wymienić podstawowe uprawnienia organów uchwałodawczych i wykonawczych gminy; - wymienić zasady przeprowadzania wyborów do władz gminy; - podać przykłady zadań własnych i zleconych gminy; - wymienić źródła finansowania gminy; | <ul style="list-style-type: none"> - do poszczególnych rodzajów gminy dopasować odpowiadające im organy; - zinterpretować przepis prawa dotyczący organizacji referendum gminnego; - wyjaśnić, jaką rolę w budżecie gminy odgrywają środki uzyskiwane z funduszy unijnych; | <ul style="list-style-type: none"> - wyszukać informacje na temat realizacji lokalnych inicjatyw mieszkańców finansowanych z budżetów obywatelskich; - przygotować kampanię wyborczą do młodzieżowej rady gminy; - uczestniczyć w pracach młodzieżowej rady gminy; - zareklamować / promować na forum szkoły ideę młodzieżowej rady gminy; |

| | | | | | |
|-----------------------------|---|---|--|--|--|
| | | | <ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady wpływu mieszkańców na życie gminy; - wyjaśnić pojęcie budżet obywatelski; - wyszukać informacje na temat przedsięwzięć podejmowanych przez młodzieżowe rady gminy, miasta. | <ul style="list-style-type: none"> - uzasadnić konieczność angażowania się mieszkańców w rozwiązywanie problemów gminy i działalność organów gminy; - wyjaśnić, w jaki sposób działalność samorządu gminnego przyczynia się do rozwoju społeczeństwa obywatelskiego; - podać przykłady działania młodzieżowej rady gminy. | <ul style="list-style-type: none"> - zaprezentować strukturę budżetu swojej gminy [wykres, tabela, prezentacja multimedialna]. |
| Powiat i województwo | <ul style="list-style-type: none"> - wymienić organy powiatu i województwa; - podać przykłady spraw załatwianych w starostwie powiatowym i urzędzie marszałkowskim; | <ul style="list-style-type: none"> - wymienić podstawowe zadania samorządu powiatowego i wojewódzkiego; - odróżnić organy uchwałodawcze od organów wykonawczych | <ul style="list-style-type: none"> - wymienić podstawowe uprawnienia organów uchwałodawczych i wykonawczych powiatu i województwa; - zinterpretować | <ul style="list-style-type: none"> - porównać strukturę i sposób powoływania władz samorządowych gminy, powiatu i województwa. | <ul style="list-style-type: none"> - przedstawić strukturę polityczną sejmiku swojego województwa; - zaprezentować * swój powiat lub województwo [historię, symbole, |

| | | | | | |
|--|---|---|---|---|--|
| | <p>- określić, gdzie znajdują się władze powiatu i województwa, w których mieszka.</p> | <p>ch powiatu i województwa;</p> <p>- podać sposób wyłaniania władz samorządowych powiatu i województwa;</p> <p>- podać przykłady spraw rozstrzyganych w referendum lokalnym.</p> | <p>ać przepis prawa dotyczący przeprowadzenia wyborów do władz uchwałodawczych powiatu i województwa.</p> | | <p>tradycje oraz miejsca i osoby, które odegrały szczególną rolę w jej dziejach].</p> |
| <p>Obywatele a władza samorządowa</p> | <p>- podać przykłady spraw załatwianych przez urząd gminy, starostwo powiatowe, urząd marszałkowski;</p> <p>- odszukać stronę internetową własnego urzędu gminy, starostwa powiatowego, urzędu marszałkowskiego .</p> | <p>- sporządzić wykaz spraw, które można załatwić w gminie za pomocą ePUAP;</p> <p>- wymienić podstawowe zasady postępowania etycznego w pracy administracji publicznej;</p> <p>- wyjaśnić pojęcie korupcja;</p> <p>- wymienić praw przysługujące obywatelowi w urzędzie;</p> | <p>- odszukać informacje zamieszczone w Biuletynie Informacji Publicznej;</p> <p>- wyjaśnić, jaki rodzaj informacji zamieszcza się w BIP;</p> <p>- rozpoznać przypadki łamania praw obywateli w urzędzie.</p> | <p>- wyjaśnić, dlaczego należy przestrzegać zasad etycznego postępowania urzędników administracji;</p> <p>- wskazać działania, które może podjąć obywatel w przypadku łamania jego praw w urzędzie;</p> <p>- uzasadnić konieczność aktywności obywatelskiej</p> | <p>- zaplanować [przeprowadzić na forum szkoły] kampanię społeczną promującą zasady etycznego postępowania urzędników administracji [przeciwdziałającą zjawisku korupcji; nepotyzmu];</p> <p>- zorganizować debatę / dyskusję [wziąć aktywny udział w debacie/ dyskusji] na temat przyczyn i skutków</p> |

| | | | | | |
|-------------------------|---|--|---|---|---|
| | | - wypełnić wniosek o wydanie dowodu osobistego. | | dla prawidłowego funkcjonowania społeczności lokalnej; - zaprezentować strukturę organizacyjną swojego urzędu gminy. | zjawiska korupcji i [lub] nepotyzmu w życiu publicznym; - zaprojektować inicjatywę, która może być sfinansowana w ramach budżetu obywatelskiego. |
| | | | | | |
| Naród i ojczyzna | - podać przykłady polskiego dziedzictwa narodowego; - podać przykłady więzi łączących polską wspólnotę narodową, - wymienić i rozpoznać polskie symbole narodowe; - nazwać swoją dużą i małą ojczyznę; - rozpoznać Narodowe Święto Niepodległości i Święto Narodowe Trzeciego Maja. | - wymienić główne czynniki kształtujące polską tożsamość narodową; - wyjaśnić pojęcie ojczyzna; - opisać polskie symbole narodowe; - wymienić sytuacje, w których używa się polskich symboli narodowych; - wymienić najważniejsze polskie święta narodowe; - przedstawić zasady | - wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy wspólnotą narodową i wspólnotą etniczną; - wyjaśnić, jakie znaczenie dla współczesnego młodego człowieka ma tożsamość narodowa; - przedstawić historię polskich symboli narodowych; - wymienić różne rodzaje | - uzasadnić, że można pogodzić różne tożsamości społeczno-kulturowe - wyjaśnić, w jaki sposób historia kształtowała polską tożsamość narodową, - do podanych świat narodowych dopasować odpowiadające im wydarzenia historyczne, - przedstawić negatywne i pozytywne aspekty funkcjonowania | - wyjaśnić, jak i dlaczego, jak zmieniały się na przestrzeni dziejów polskie symbole narodowe, - przedstawić wybrany problem etniczny / narodowy współczesnego świata*, - zaprezentować wybrany element polskiego dziedzictwa narodowego*; - przedstawić czynniki utrudniające i ułatwiające prawidłową komunikację pomiędzy |

| | | | | | |
|---|---|--|--|--|--|
| | | <p>prawidłowego zachowania w trakcie uroczystości państwowych, świąt narodowych, wobec symboli narodowych.</p> | <p>tożsamości społecznych</p> | <p>społeczeństwach w wieloetnicznych/narodowych</p> <p>- wyjaśnić, z czego mogą wynikać trudności w utrzymaniu polskiej tożsamości narodowej.</p> | <p>różnymi grupami etnicznymi / narodowymi.</p> |
| <p>Obywatelstwo i narodowość</p> | <p>- wymienić podstawowe prawa i obowiązki obywatela RP;</p> <p>- podać przykłady cnót /wartości obywatelskich;</p> <p>- wymienić postaci najwybitniejszych Polaków XX i XXI wieku.</p> | <p>- odróżnić [rozpoznać na przykładach] pojęcie narodowość od obywatelstwa;</p> <p>- wymienić więzi łączące obywatela i państwo;</p> <p>- wymienić podstawowe sposoby nabycia obywatelstwa polskiego;</p> <p>- wyjaśnić, na czym polega zasada krwi;</p> <p>- wymienić cechy dobrego obywatela.</p> | <p>- rozpoznać różne sposoby nabywania obywatelstwa polskiego;</p> <p>- wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy obywatelstwem a narodowością;</p> <p>- wymienić konstytucyjne prawa i obowiązki obywatela RP;</p> <p>- wyjaśnić, jaki wpływ ma państwo na kształtowanie więzi narodowych</p> | <p>- porównać różne sposoby nabywania obywatelstwa polskiego;</p> <p>- uzasadnić konieczność przestrzegania cnót/wartości obywatelskich we współczesnym państwie demokratycznym;</p> <p>- przedstawić konsekwencję odrzucenia wartości w życiu publicznym.</p> | <p>- zaprezentować * wzorzec obywatela polskiego; wybór postaci uzasadnić, odwołując się do jego cnót, postaw, działań, osiągnięć.</p> |

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|--|
| | | | | | |
| Czym jest patriotyzm? | <ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady postaw patriotycznych i działań na rzecz dobra Ojczyzny; - podać przykłady postaw patriotycznych wśród współczesnej młodzieży. | <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić pojęcie patriotyzm; - wymienić przejawy patriotyzmu lokalnego i gospodarczego. | <ul style="list-style-type: none"> - uzasadnić potrzebę patriotyzmu we współczesnym świecie; - porównać postawy patriotyczne dawniej i dzisiaj. | <ul style="list-style-type: none"> - wskazać zalety i wady postaw określanych jako patriotyzm gospodarczy ; - wskazać zalety i wady postaw uznawanych współczesnie za przejawy patriotyzmu, np. kibicowanie na zawodach sportowych. | <ul style="list-style-type: none"> - podjąć na forum szkoły lub środowiska lokalnego działania służące propagowaniu postaw patriotycznych [zaplanować, aktywnie uczestniczyć]; - podjąć działania sprzyjające rozwojowi lokalnej społeczności [zaplanować, aktywnie uczestniczyć]. |
| Mniejszości narodowe i etniczne w Polsce | <ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady mniejszości etnicznych i narodowych we współczesnej Polsce; - wymienić podstawowe grupy cudzoziemców przebywających w Polsce. | <ul style="list-style-type: none"> - wymienić podstawowe prawa przysługujące mniejszościom narodowym i etnicznym w Polsce, - wyjaśnić pojęcie Polonia, - odczytać z mapy, gdzie znajdują się największe skupiska mniejszości | <ul style="list-style-type: none"> - wymienić zamieszkujące Polskę mniejszości narodowe i etniczne, oraz grupę posługującą się językiem regionalnym ; - wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy mniejszościami narodowymi | <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy mniejszością narodową a mniejszością etniczną; - wymienić kryteria, które decydują w Polsce o uznaniu danej społeczności za mniejszość | <ul style="list-style-type: none"> - zaprezentować * historię, kulturę, formy organizacji wybranej mniejszości narodowej lub etnicznej w Polsce |

| | | | | | |
|--|--|---|---|--|---|
| | | <p>etnicznych i narodowych w Polsce;</p> <p>- odczytać z mapy, gdzie współcześnie znajdują się największe skupiska Polonii.</p> | <p>i etnicznymi w Polsce a cudzoziemcami;</p> <p>- wyjaśnić, na czym polega różnica pojęciami: imigranci i uchodźcy;</p> <p>- wymienić podstawowe prawa przysługujące uchodźcom w Polsce;</p> <p>- wymienić związki łączące Polonię z Polską.</p> | <p>narodową lub etniczną;</p> <p>- wymienić główne czynniki, które zadecydowały o powstaniu Polonii;</p> <p>- uzasadnić konieczność szczególnej ochrony prawnej mniejszości narodowych i etnicznych.</p> | |
| <p>Tolerancja i przejawy ksenofobii</p> | <p>- podać przykłady / rozpoznać przejawy ksenofobii, w tym rasizmu, szowinizmu i antysemityzmu;</p> <p>- rozpoznać postawy tolerancyjne i braku tolerancji.</p> | <p>- wyjaśnić pojęcia: ksenofobia, rasizm, szowinizm;</p> <p>- wyjaśnić pojęcie tolerancja;</p> <p>- odróżnić postawę tolerancyjną od postawy bezkrytycznej akceptacji;</p> <p>- podać przykłady stereotypów.</p> | <p>- wyjaśnić pojęcie stereotyp;</p> <p>- wymienić cechy stereotypu;</p> <p>- wyjaśnić, w jaki sposób można przeciwstawić się przejawom ksenofobii, w tym szowinizmu i antysemityzmu;</p> | <p>- uzasadnić potrzebę przeciwstawiania się przejawom ksenofobii, w tym szowinizmu i antysemityzmu;</p> <p>- przedstawić społeczne konsekwencje stereotypizacji.</p> | <p>- podjąć na forum szkoły lub środowiska lokalnego działania sprzyjające kształtowaniu postawy otwartości, akceptacji i tolerancji wobec odmienności etnicznych, religijnych i kulturowych.</p> |

| | | | | | |
|-----------------------------|---|---|--|--|---|
| | | | <p>zmowi.</p> <ul style="list-style-type: none"> - porównać postawę patriotyczną i nacjonalistyczną; - uzasadnić słuszność postawy tolerancyjnej. | | |
| | | | | | |
| Państwo i demokracja | <ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady działań władzy państwowej; - wymienić podstawowe cechy państwa; - wymienić nazwy współczesnych reżimów politycznych [demokracja, autorytaryzm, totalitaryzm]. | <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, co to znaczy, że państwo jest suwerenne; - wymienić podstawowe funkcje państwa; - podać przykłady realizacji zasady przedstawicielstwa; - wymienić podstawowe cechy państwa demokratycznego. | <ul style="list-style-type: none"> - - wymienić podstawowe formy demokracji bezpośredniej; - wyjaśnić, czym się różni demokracja bezpośrednia od pośredniej; - wymienić korzyści, jakie daje obywatelom ustrój demokratyczny; - wymienić podstawowe cechy autorytaryzmu i totalitaryzmu; - dopasować działania władzy | <ul style="list-style-type: none"> - wskazać wady i zalety demokracji bezpośredniej i pośredniej; - wskazać na mapie Europy monarchie i republiki; - podać przykłady współczesnych państw autorytarnych; - podać przykłady współczesnych i historycznych państw totalitarnych. | <ul style="list-style-type: none"> - zaprezentować * sytuację człowieka w państwie totalitarnym - porównać pozycję obywatela w państwie demokratycznym oraz państwie autorytarnym i totalitarnym. |

| | | | | | |
|--|---|---|---|---|---|
| | | | <p>państwowej do poszczególnych funkcji państwa;</p> <p>- wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy monarchią a republiką.</p> | | |
| <p>Polska państwem demokratycznym</p> | <p>- wymienić główne rodzaje władzy państwowej;</p> <p>- wymienić organy władzy ustawodawczej, wykonawczej i sądowej w Polsce;</p> <p>- podać nazwę ustawy zasadniczej.</p> | <p>- wymienić podstawowe zasady ustroju Polski;</p> <p>- wyjaśnić, na czym polega zasady: konstytucjonalizmu, przedstawicielstwa i trójpodziału władzy;</p> <p>- wymienić źródła powszechnie obowiązującego prawa w Polsce;</p> <p>- wymienić szczególne cechy konstytucji.</p> | <p>- wymienić rozdziały Konstytucji RP;</p> <p>- wyjaśnić, czym zajmuje się Trybunał Konstytucyjny;</p> <p>- wyjaśnić, czym jest preambuła;</p> <p>- wyjaśnić, na czym polegają zasady: pluralizmu politycznego, republikańskiej formy rządu, państwa prawa;</p> <p>- wymienić wartości, do których odwołuje się preambuła Konstytucji;</p> | <p>- wyjaśnić, jakich spraw może dotyczyć referendum ogólnokrajowe;</p> <p>- dokonać interpretacji przepisu Konstytucji RP dotyczącego referendum ogólnokrajowego;</p> <p>- przedstawić główne zasady nowelizacji Konstytucji RP.</p> | <p>- wyjaśnić, dlaczego zasady konstytucjonalizmu, przedstawicielstwa, trójpodziału władzy, pluralizmu politycznego, państwa prawa są fundamentem ustroju demokratycznego;</p> <p>- wskazać wady i zalety republikańskiej formy rządów;</p> <p>- przedstawić historię polskiego konstytucjonalizmu.</p> |

| | | | | | |
|------------------------|--|---|--|---|---|
| | | | <ul style="list-style-type: none"> - odszukać w Konstytucji RP przepisy dotyczące wskazanych kwestii; - wyjaśnić, czego dotyczyły referenda ogólnokrajowe przeprowadzone po 1989 roku. | | |
| Sejm i Senat RP | <ul style="list-style-type: none"> - wymienić organy władzy ustawodawczej; - wymienić główną funkcję Sejmu i Senatu; - określić, z kogo składa się Sejm i Senat; - podać zasadę zgodnie, z którą formowany jest Sejm i Senat; - podać przykład partii politycznej działającej w Polsce. | <ul style="list-style-type: none"> - określić, z ilu posłów składa się Sejm, a z ilu Senat; - wymienić najważniejsze kompetencje Sejmu i Senatu; - wyjaśnić, na czym polega zasada przedstawicielstwa; - wyjaśnić, w jaki sposób podejmowane są decyzje w Sejmie i Senacie; - wymieć zasady, | <ul style="list-style-type: none"> - określić, z kogo składa się Zgromadzenie Narodowe; - podać przykład sytuacji, w której Sejm i Senat obradują jako Zgromadzenie Narodowe; - wyjaśnić zasady, według, których odbywają się wybory do Sejmu i Senatu; - wyjaśnić | <ul style="list-style-type: none"> - porównać zasady wyborów do Sejmu i Senatu; - porównać rolę Sejmu i Senatu w procesie ustawodawczym; - wyjaśnić, jaką rolę w procesie ustawodawczym posiada Prezydent RP; - wyjaśnić pojęcia: mandat, komisje sejmowe, Prezydium Sejmu, | <ul style="list-style-type: none"> - zaprezentować * wybraną polską partię polityczną [struktura organizacyjna, program, działalność, wartości]. |

| | | | | | |
|--|--|---|--|---|--|
| | | <p>według, których odbywają się wybory do Sejmu i Senatu;</p> <p>- wymienić partie polityczne, których przedstawiciele zasiadają w Sejmie bieżącej kadencji.</p> | <p>pojęcie immunitet;</p> <p>- wymienić główne etapy procesu ustawodawczego;</p> <p>- wyjaśnić, co jest głównym celem działalności partii politycznej.</p> | <p>Konwent Seniorów,</p> <p>- wyjaśnić, jakie znaczenie w państwie demokratycznym ma aktywność wyborcza obywateli;</p> <p>- wskazać skutki, jakie niesie dla państwa i społeczeństwa niska frekwencja wyborcza.</p> | |
| <p>Prezydent i Rada Ministrów</p> | <p>- wymienić organy władzy wykonawczej w Polsce;</p> <p>- podać imię i nazwisko urzędującej głowy państwa oraz Prezesa Rady Ministrów;</p> <p>- określić sposób powoływania Prezydenta RP;</p> <p>- podać przykład uprawnień Prezydenta RP.</p> | <p>- przedstawić główne zasady wyboru Prezydenta RP;</p> <p>- wymienić podstawowe kompetencje Prezydenta RP;</p> <p>- wymienić podstawowe kompetencje Rady Ministrów.</p> | <p>- uporządkować kompetencje Prezydenta RP [polityka wewnętrzna, polityka zagraniczna];</p> <p>- omówić główne zasady procedury tworzenia rządu;</p> <p>- przedstawić podstawowe fakty dotyczące życiorysu politycznego urzędującej głowy</p> | <p>- wyjaśnić, na czym polega kontrola polityczna Sejmu nad Radą Ministrów;</p> <p>- wyjaśnić, na czym polega zasada kontrasygnaty;</p> <p>- przedstawić główne zadania wskazanych ministerstw;</p> <p>- wymienić Prezydentów w RP po</p> | <p>- zaprezentować zadania i zakres działań wybranego ministerstwa;</p> <p>- na podstawie zgromadzonych informacji, wyjaśnić, w jaki sposób działania wskazanych ministerstw wpływają na życie przeciętnej polskiej rodziny.</p> |

| | | | | | |
|------------------------------------|---|---|---|--|---|
| | | | państwa oraz Prezesa Rady Ministrów. | 1989 r. | |
| Sądy i trybunały | <ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady spraw, z którymi człowiek może zwrócić się do sądu; - wymienić rodzaje sądów w Polsce. | <ul style="list-style-type: none"> - wymienić główne zasady postępowania sądowego; - wymienić nazwy trybunałów działających w Polsce; - określić główne zadanie Trybunału Konstytucyjnego; - wyjaśnić, czym zajmują się sądy administracyjne. | <ul style="list-style-type: none"> - rozpoznać główne zasady postępowania sądowego, - wyjaśnić, na czym polega zasada niezależności i sądów; - wyjaśnić, na czym polega zasada niezależności i sędziów; - wyjaśnić, jaką rolę pełnią sędziowie w procesie sądowym; - wymienić strony postępowania sądowego [postępowanie karne i cywilne]. | <ul style="list-style-type: none"> - wymienić zasady gwarantujące niezależność sędziów, - wyjaśnić, znaczenie zasady dwuinstancyjności postępowania sądowego; - wyjaśnić, w jaki sposób realizowana jest zasada dwuinstancyjności postępowania sądowego, - wyjaśnić rolę Trybunału Konstytucyjnego i Trybunału Stanu dla ochrony zasady państwa prawa. | <ul style="list-style-type: none"> - omówić strukturę i hierarchię sądów w Polsce; - zaprezentować strukturę organizacyjną sądu rejonowego; - zająć stanowisko w sprawie roli ławników w procesie sądowym [zbudować argumenty i kontrargumenty]. |
| Organizacje pozarządowe | <ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady organizacji pozarządowych ; - podać przykłady | <ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady realizacji prawa do swobodnego zrzeszania się; | <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić pojęcia: fundacja i stowarzyszenie; - wyjaśnić, jak rolę | <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, jaką rolę w państwie demokratycznym odgrywa zasada swobodnego | <ul style="list-style-type: none"> - aktywnie uczestniczyć w działaniach na rzecz wspierania innych ludzi, rozwoju środowiska |

| | | | | | |
|---------------------------------|--|---|--|--|---|
| | działań wolontariuszy. | <ul style="list-style-type: none"> - odszukać przykłady stowarzyszeń i fundacji działających w swoim środowisku lokalnym; - podać przykłady działań podejmowanych przez związki zawodowe; - wymienić cechy wolontariatu. | <ul style="list-style-type: none"> pełnią związki zawodowe; - uzasadnić konieczność angażowania się w działania organizacji pozarządowych; - przedstawić korzyści wynikające z pracy w wolontariacie; - wymienić główne organizacje młodzieżowe działające w Polsce. | <ul style="list-style-type: none"> zrzeszania się; - wyjaśnić różnicę pomiędzy fundacją a stowarzyszeniem; - wyjaśnić, czym jest organizacja pożytku publicznego i w jaki sposób można wspomóc jej działalność. | <ul style="list-style-type: none"> lokalnego [aktywność w organizacjach pozarządowych, praca w wolontariacie]; - zaprezentować * wybraną organizację pozarządową [misja, wartości, cele, formy działania, struktura organizacyjna, znaczenie dla środowiska]; - przedstawić historię NSZZ "Solidarność"; - zaplanować działalność i strukturę organizacyjną dowolnego stowarzyszenia. |
| Media i opinia publiczna | <ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady środków masowego przekazu; - podać przykłady pracy dziennikarzy; - odszukać w środkach masowego przekazu | <ul style="list-style-type: none"> - podać główne cechy środków masowego przekazu; - podać główne cechy opinii publicznej; - wymienić główne funkcje | <ul style="list-style-type: none"> - odczytać cel wskazanej kampanii społecznej; - wskazać pozytywne i negatywne aspekty funkcjonowania mediów społecznościowych; | <ul style="list-style-type: none"> - dostrzec środki perswazji / manipulacji zastosowane we wskazanej reklamie; - wyjaśnić, jaką rolę pełni opinia publiczna [sondaże | <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, w jaki sposób należy strzec się przed manipulacją stosowaną w reklamach; - dokonać krytycznej analizy wybranej reklamy; |

| | | | | | |
|-----------------------------------|--|---|---|--|--|
| | przykłady reklam. | <p>mediów;</p> <ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady mediów społecznościowych; - odczytać, zilustrowane w prostej formie, wyniki wskazanego sondażu opinii publicznej; - wymienić główne funkcje reklamy. | <ul style="list-style-type: none"> - wymienić główne zasady etyki dziennikarskiej; - odszukać w tekście publicystycznym fakty i opinie; - wymienić podstawowe sposoby perswazji / manipulacji stosowane w mediach. | <p>opinii publicznej] w państwie demokratycznym;</p> <ul style="list-style-type: none"> - uzasadnić konieczność przestrzegania zasad etyki dziennikarskiej; - odszukać przykłady łamania etyki dziennikarskiej; - uzasadnić konieczność oddzielania faktów od opinii. | <ul style="list-style-type: none"> - zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] kampanię reklamową [kampanię społeczną]. |
| | | | | | |
| Organizacje międzynarodowe | <ul style="list-style-type: none"> - rozwinąć skrót ONZ; - rozwinąć skrót NATO; - podać przykłady działań podejmowanych przez ONZ; - podać przykłady działań podejmowanych przez NATO. | <ul style="list-style-type: none"> - wymienić, główne cele i zadania ONZ; - wymienić główne cele i zadania NATO; - rozpoznać przejawy realizacji przez państwo polityki zagranicznej; - wymienić główne organy ONZ. | <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, jaką rolę pełnią ambasadorzy i konsulowie; - wyjaśnić, jakie są główne cele polityki zagranicznej państwa; - określić, kiedy powstało ONZ i kiedy powstało NATO; | <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, czym różni się ONZ od innych organizacji międzynarodowych; - wyjaśnić, jaką rolę odgrywa NATO w polityce obronnej państwa polskiego; - wymienić nazwy, innych niż ONZ | <ul style="list-style-type: none"> - zaprezentować * wybraną misję pokojową ONZ, w której brały udział/biorą wojska polskie [cele, zadania, historia misji, charakterystyka konfliktu, udział wojsk polskich, geografia polityczna], - wskazać na mapie państwa członkowskie |

| | | | | | |
|-------------------------------|---|--|--|--|---|
| | | | <p>- wyjaśnić, czym zajmuje się Rada Bezpieczeństwa ONZ;</p> <p>- wyjaśnić pojęcie <i>misja pokojowa</i> ONZ, - wymienić przykłady aktywności Polski w ONZ i NATO.</p> | <p>i NATO, organizacji międzynarodowych, do których należy Polska.</p> | <p>NATO.</p> |
| <p>Unia Europejska</p> | <p>- wymienić rok, w którym Polska przystąpiła do Unii Europejskiej;</p> <p>- wymienić państwa sąsiadujące z Polską, które należą do Unii Europejskiej.</p> | <p>- określić, kiedy i gdzie podpisano traktat o powstaniu Unii Europejskiej;</p> <p>- wymienić imiona i nazwiska Ojców założycieli zjednoczonej Europy;</p> <p>- wymienić główne przyczyny integracji europejskiej,</p> <p>- wymienić główne zasady funkcjonowania Unii Europejskiej;</p> | <p>- wymienić główne etapy integracji europejskiej;</p> <p>- wskazać na mapie państwa członkowskie Unii Europejskiej ;</p> <p>- odszukać informacje o życiorysie politycznym Ojców założycieli zjednoczonej Europy;</p> <p>- wyjaśnić główne zasady funkcjonowania Unii Europejskiej</p> | <p>- podać podstawowe kompetencje głównych organów Unii Europejskiej ,</p> <p>- przedstawić wady i zalety procesu integracji europejskiej,</p> <p>- zaprezentować sylwetki polityczne Polaków pełniących ważne funkcje w instytucjach /organach Unii</p> | <p>- zaprezentować * wybrane problemy [osiągnięcia] Unii Europejskiej;</p> <p>- zaprezentować * wybrane państwa członkowskie Unii Europejskiej [historia, kultura, demografia, ekonomia, itp.]</p> <p>- zaplanować [zorganizować / aktywnie uczestniczyć] <i>Dzień Europy</i> w szkole.</p> |

| | | | | | |
|-----------------------------------|--|---|--|--|---|
| | | . | ; <ul style="list-style-type: none"> - podać nazwy głównych organów Unii Europejskiej ; | Europejskiej | |
| | | . | ; <ul style="list-style-type: none"> - wymienić imiona i nazwiska Polaków pełniących ważne funkcje w instytucjach /organach Unii Europejskiej . | | |
| Polska w Unii Europejskiej | <ul style="list-style-type: none"> - podać przykłady praw/korzyści, które nabyli obywatele polscy po wejściu Polski do Unii Europejskiej, - podać rok, w którym Polska przystąpiła do Unii Europejskiej. | <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, w jaki sposób nabywa się obywatelstwo Unii Europejskiej, - wymienić prawa wynikające z obywatelstwa Unii Europejskiej, - wymienić nazwy funduszy unijnych, z których korzysta Polska. | <ul style="list-style-type: none"> - podać informacje dotyczące głównych etapów integracji Polski z Unią Europejską [referendum ratyfikacyjne]; - podać przykłady wykorzystania funduszy unijnych; - wyjaśnić, na czym polega Europejski Rynek Wewnętrzny . | <ul style="list-style-type: none"> - ocenić proces integracji Polski z Unią Europejską - przedstawić korzyści i zagrożenia; - wyjaśnić, na jakich zasadach funkcjonuje Strefa Schengen; - przedstawić korzyści wynikające z przynależności Polski do Strefy Schengen. | <ul style="list-style-type: none"> - zaprezentować * inwestycje gminne, finansowane ze środków unijnych; - zaprezentować * wybraną inicjatywę unijną dotyczącą młodzieży. |

| | | | | | |
|---|--|---|--|---|---|
| <p>Problemy współczesnego świata</p> | <p>- wymienić przykłady ilustrujące proces globalizacji;</p> <p>- podać przykłady pomocy humanitarnej.</p> | <p>- wskazać, na podstawie mapy, państwa globalnej Północy i globalnego Południa;</p> <p>- wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy państwami globalnej Północy i globalnego Południa;</p> <p>- podać przykłady globalizacji ekonomicznej i kulturowej współczesnego świata.</p> | <p>- podać przykłady ilustrujące dysproporcję rozwojową pomiędzy państwami globalnego Południa i globalnej Północy;</p> <p>- podać przykłady zależności pomiędzy państwami globalnej Północy i globalnego Południa;</p> <p>- uzasadnić konieczność udzielania pomocy humanitarnej.</p> | <p>- podać przyczyny dysproporcji rozwojowych współczesnego świata;</p> <p>- wymienić korzyści i zagrożenia wynikające z procesu globalizacji;</p> <p>- wyjaśnić, dlaczego pomoc dla państw biednego Południa jest często nieskuteczna;</p> <p>- wyjaśnić pojęcia Grupa G7.</p> | <p>- zaprezentować * działania wybranej organizacji pozarządowej zajmującej się udzielaniem pomocy humanitarnej;</p> <p>- zorganizować debatę / dyskusję [wziąć aktywny udział w debacie / dyskusji] dotyczącą sposobów udzielania efektywnej pomocy społeczności globalnego Południa;</p> <p>- zaprezentować * problemy wybranego państwa globalnego Południa.</p> |
| <p>Konflikty zbrojne na świecie</p> | <p>- podać przykłady działań terrorystycznych;</p> <p>- podać przykłady konfliktów międzynarodowych.</p> | <p>- podać przykłady organizacji międzynarodowych zajmujących się rozwiązywaniem konfliktów i walką z terroryzmem</p> | <p>- na wybranych przykładach przedstawić przyczyny współczesnych konfliktów międzynarodowych;</p> <p>- wymienić skutki</p> | <p>- przedstawić różne rodzaje terroryzmu;</p> <p>- wyjaśnić, dlaczego walka z terroryzmem jest trudna i często</p> | <p>- zaprezentować * wybrany konflikt międzynarodowy [lokalizacja konfliktu na mapie, strony konfliktu, przyczyny i formy konfliktu,</p> |

| | | | | | |
|--|--|--|--|-----------------------|-----------------------------------|
| | | m; - wymieni ć skutki długotrwałyc h konfliktów międzynarod owych. | rozwoju terroryzmu we współczesny m świecie; - wymieni ć cechy ludobójstwa. | nieskutecz n a. | sposoby rozwiązania sporu]. |
|--|--|--|--|-----------------------|-----------------------------------|